

Vertikalni odnosi v verigi preskrbe s hrano: načela dobre prakse

Predlagali so jih naslednji glavni člani platforme med podjetji

AIM

CEJA

CELCAA

CLITRAVI

Copa Cogeca

ERRT

EuroCommerce

Euro Coop

FoodDrinkEurope

UEAPME

UGAL

Za zagotovitev skladnosti z ustreznim konkurenčno zakonodajo se o tem dokumentu ne sme razpravljati ali ga drugače uporabljati v povezanih sporočilih za neposredno ali posredno usklajevanje poslovnih strategij.

Uvod¹

Evropske institucije in nekatere države članice so opozorile na težave, povezane z verigo preskrbe s hrano, in se strinjale, da je treba najti rešitve zanje².

Na zahtevo Evropske komisije z dne 10. marca 2011 na platformi med podjetji foruma na visoki ravni za izboljšanje delovanja verige preskrbe s hrano je bil vzpostavljen dialog med zainteresiranimi stranmi, da bi se razpravljalo o (ne)poštenih praksah v verigi preskrbe s hrano. Namen dialoga je prispevati k procesu foruma na visoki ravni, in sicer na podlagi mandata platforme. V središču razprave je iskanje rešitve za nesorazmerja in morebitne zlorabe pogajalske moči akterjev, dejavnih v verigi preskrbe s hrano.

Izidi dialoga med zainteresiranimi stranmi so dodani v obliki sklopa načel dobre prakse in seznama primerov nepoštenih in poštenih praks v vertikalnih trgovinskih odnosih. Ti izidi kažejo na i) priznanje, da se lahko nepoštena poslovna praksa pojavijo v celotni verigi preskrbe s hrano, in ii) pripravljenost zainteresiranih strani za obravnavanje navedenih praks na sporazumen in učinkovit način.

Člani dialoga med zainteresiranimi stranmi menijo, da ta načela dobre prakse zagotavljajo okvir za poslovanje, ki spoštuje pogodbeno svobodo ter zagotavlja konkurenčnost, zaupanje in stalnost, kar so pogoji za poslovni razvoj, inovacije in tri stebre trajnostnega razvoja (gospodarski, socialni in okoljski). Od tega bodo na koncu imeli koristi potrošniki in družba na splošno.

Ta pristop dopolnjuje razvoj dobrih praks organizacije za učinkovit odziv potrošnikom (ECR), ki so namenjene izboljšanju celotne vrednostne verige, da bi se bolje, hitreje in ceneje ugodilo željam potrošnikov.

V nadaljevanju so navedena načela in primeri, pri katerih se upošteva pomembna vloga malih in srednjih podjetij v verigi preskrbe s hrano.

Upoštevanje spodaj navedenih načel dobre prakse bi spodbudilo primere poštenih praks in odvrnilo od nepoštenih praks. Nekaj takšnih primerov je navedenih v dokumentu.

¹ Evropska potrošniška organizacija (BEUC) je delo spremljala kot opazovalka. BEUC meni, da so splošna in posebna načela dobre prakse dobra in da odražajo splošno dobre prakse v civilnih in gospodarskih zadevah, vendar ima pomisleke glede zagotovitve njihovega uveljavljanja na trgih EU.

² Zlasti v končnih priporočilih skupine na visoki ravni (HGL.006), sporočilu o boljše delujoči verigi preskrbe s hrano v Evropi (COM(2009) 591), poročilu o spremljanju trga za trgovino in distribucijo (COM(2010) 355), Aktu za enotni trg (COM(2011) 206/4), Poročilu o poštenih prihodkih za kmete: boljše delujoča veriga preskrbe s hrano v Evropi (2009/2237(INI)), Poročilu o bolj učinkovitem in poštenem maloprodajnem trgu (2010/2109(INI)) ter v drugih javnih in zasebnih pobudah, med drugim v Združenem kraljestvu, Franciji, Španiji, Romuniji ter na Madžarskem in Irskem.

Načela dobre prakse

Pogodbenice ravnaajo strogo v skladu s pravom, ki se uporablja, vključno s konkurenčnim pravom.

Splošna načela:

- A. **POTROŠNIKI:** pogodbenice naj bi v svojih odnosih med podjetji vedno upoštevale interese potrošnikov in splošno trajnost oskrbne verige. Pogodbenice morajo zagotoviti čim večjo učinkovitost in optimizacijo virov v distribuciji blaga v oskrbni verigi.
- B. **POGODBENA SVOBODA:** pogodbenice so samostojni gospodarski subjekti, ki medsebojno spoštujejo pravico do vzpostavitve lastne strategije in politike upravljanja, vključno s pravico do samostojnega odločanja glede sodelovanja v sporazumih.
- C. **POŠTENO RAVNANJE:** pogodbenice sodelujejo odgovorno, v dobri veri in v skladu s poklicno skrbnostjo.

Posebna načela:

- 1. **PISNI SPORAZUMI:** sporazumi morajo biti v pisni obliki, razen če je to neizvedljivo ali če so ustni sporazumi obojestransko sprejemljivi in primerni. Sporazumi morajo biti jasni in pregledni ter zajemati čim več pomembnih in predvidljivih elementov, vključno s pravicami in postopki za prekinitev.
- 2. **PREDVIDLJIVOST:** enostranske spremembe pogodbenih pogojev niso dovoljene, razen če so bili ta možnost ter okoliščine in pogoji zanj vnaprej dogovorjeni. V sporazumih bi moral biti opredeljen postopek za obe pogodbenici, da se dogovorita glede sprememb, ki so potrebne za izvajanje sporazuma ali zaradi nepredvidljivih okoliščin, kot je določeno v sporazumu.
- 3. **SKLADNOST:** sporazume se upošteva.
- 4. **INFORMACIJE:** izmenjava informacij mora biti strogo skladna s konkurenčnim pravom in drugim pravom, ki se uporablja, pogodbenice pa morajo razumno skrbeti za to, da so zagotovljene informacije pravilne in nezavajajoče.
- 5. **ZAUPNOST:** upoštevati je treba zaupnost informacij, razen če so te že javne ali pa jih je pogodbenica prejemnica pridobila neodvisno ter zakonito in v dobri veri. Zaupne informacije pogodbenica prejemnica uporablja samo za namen, za katerega jih je prejela.
- 6. **ODGOVORNOST ZA TVEGANJE:** vse pogodbenice v oskrbni verigi morajo same prevzeti ustrezno odgovornost za poslovna tveganja.
- 7. **UPRAVIČENI ZAHTEVKI:** pogodbenica ne uporablja groženj za pridobitev neupravičene prednosti ali za prenos neupravičenega stroška.

Praksa	Primeri <u>nepoštenih praks</u>	Primeri <u>poštenih praks</u>
Sporazumi – pisni/ustni	Zavračanje določitve ali izogibanje določitvi bistvenih pogojev v pisni obliki. Zato je težko opredeliti namene pogodbenic ter določiti njihove pogodbene pravice in obveznosti.	- Pogodbenice zagotovijo, da je sporazum v pisni obliki, razen če je to neizvedljivo ali če so ustni sporazumi obojestransko sprejemljivi in primerni. Sporazum vsebuje natančne okoliščine in podrobna pravila, na podlagi katerih lahko pogodbenici pravočasno in na podlagi informacij skupno spremenita pogoje sporazuma, vključno s postopkom za določitev potrebnega nadomestila za stroške, ki nastanejo za katero koli od pogodbenic. - Določbe pisne pogodbe so jasne in pregledne. - Če sporazumi niso v pisni obliki, ena od pogodbenic naknadno pošlje pisno potrdilo.
Splošni pogoji	Določitev splošnih pogojev, ki vsebujejo nepoštene klavzule.	Uporaba splošnih pogojev, ki spodbujajo poslovno dejavnost in vsebujejo poštene klavzule.
Prekinitev	Enostranska prekinitev poslovnega odnosa brez obvestila ali v nerazumno kratkem odpovednem roku in brez objektivno utemeljenega razloga, na primer zaradi neizpolnjevanja enostranskih prodajnih ciljev.	Pri enostranski prekinitvi sporazuma se upoštevata sporazum in dolžno pravno postopanje, prekinitev pa je v skladu s pravom, ki se uporablja.
Pogodbene sankcije	- Pogodbene sankcije se uporabljajo nepregledno in so nesorazmerne s povzročeno škodo. - Sankcije se naložijo brez utemeljitve na podlagi sporazuma ali prava, ki se uporablja.	- Če pogodbenica ne izpolni obveznosti, se pogodbene sankcije uporabijo pregledno in ob upoštevanju sporazuma ter so sorazmerne s škodo. - Pogodbene sankcije se dogovorijo vnaprej, so sorazmerne za obe strani in se uporabijo kot nadomestilo za škodo.
Enostranski ukrepi	Nepogodbene retroaktivne enostranske spremembe stroškov ali cen proizvodov ali storitev.	V pogodbi so določeni legitimne okoliščine in pogoji, pod katerimi so lahko dovoljeni naknadni enostranski ukrepi.
Informacije	- Prikrivanje bistvenih informacij, ki so v pogodbenih pogajanjih pomembne za drugo pogodbenico in bi jih druga pogodbenica lahko upravičeno pričakovala. - Pogodbenica uporablja ali s tretjo stranko izmenjuje občutljive informacije brez dovoljenja druge pogodbenice, ki je te informacije zaupno zagotovila, tako da ji to omogoča pridobitev konkurenčne prednosti.	Zagotavljanje pomembnih bistvenih informacij drugi pogodbenici v pogodbenih pogajanjih in zagotovitev, da se te informacije ne zlorablja.

Razporeditev poslovnega tveganja	• Prenos neupravičenega ali nesorazmernega tveganja na pogodbenico, na primer z uvedbo jamstva na kritje preko plačila za neizpolnjevanje. • Uvedba zahteve za financiranje njenih poslovnih dejavnosti pogodbenice. • Uvedba zahteve za financiranje stroškov promocije. • Onemogočanje pogodbenici, da izvaja legitimne oglaševalske in promocijske dejavnosti za svoje proizvode.	• Različni akterji se na vsaki stopnji oskrbne verige spopadajo s posebnimi tveganji, ki so povezana z morebitnimi nagradami za poslovanje na tem področju. Vsi akterji prevzamejo odgovornost za lastna tveganja in jih ne poskušajo neupravičeno prenesti na druge pogodbenice. • O prenosu tveganja sta se pogajali in dogovorili pogodbenici v korist obeh. • Pogodbenici se dogovorita o rokih trajanja in pogojih, ki se nanašajo na njihovo udeležbo v lastninskih aktivnostih obeh pogodbenih strank in/ali promocijskih aktivnosti.
Premije za uvrstitev v asortiman (vnaprejšnje plačilo dostopa)	• Uvedba premij za uvrstitev v asortiman, ki so nesorazmerne s tveganjem zaradi skladiščenja novega proizvoda.	• Pogodbenici se skupaj dogovorita o premijah za uvrstitev v asortiman, ki se uporabljajo za zmanjšanje tveganja zaradi skladiščenja novega proizvoda, te premije pa so sorazmerne z nastalim tveganjem.
Grožnja motnje poslovanja	• Grožnja motnje poslovanja ali prekinitve poslovnih odnosov za pridobitev prednosti brez objektivne utemeljitve, na primer s kaznovanjem pogodbenice zaradi uveljavljanja njenih pravic. • Zahtevanje plačila za neopravljene storitve ali nedobavljeno blago ali zahtevanje plačil, ki očitno ne ustrezajo vrednosti/strošku opravljene storitve.	
Vezava prodaje	• Pogodbenici se določijo obveznosti nakupa ali dobave sklopa proizvodov ali storitev, vezanih na drug sklop proizvodov ali storitev ene od pogodbenic ali določene tretje stranke.	• Pogodbenici se strinjata glede vezave proizvodov ali storitev, ki bodo povečali skupno učinkovitost in/ali trajnost oskrbne verige in od katerih bodo imeli koristi tudi potrošniki in obe pogodbenici.
Dobava in sprejem blaga	• Namerno motenje časovnega razporeda dobave ali sprejema za pridobitev neupravičene prednosti.	• Dobava ob dogovorjenem času dobaviteljem omogoča, da dovolj zgodaj načrtujejo postopke pridelave in proizvodnje ter roke za dobavo, kupcem pa načrtovanje sprejema, shranjevanja in razstavljanja dobavljenega blaga. • Če mora pogodbenica blago dostaviti ali sprejeti zgodaj/pozno/delno, drugo pogodbenico o tem obvesti čim prej in v skladu s pisnim sporazumom.